

Ohjeet levyjen käyttöön

Levyt peitetään mahdollisimman tasaisesti etanoli-kimrööki –sekoituksella käyttämällä avuksi maalisuutia. Levyn maalaaminen kannattaa tehdä vasta perillä paikassa, johon levy jätetään, jotta se tahraantuisi mahdollisimman vähän käsittelystä. Levyt on merkitty tunnuskoodilla, joka koostuu kirjaimesta ja numerosarjasta.

Yhteen levyyn kuluu arviolta 10 – 15 ml sekoitusta. Etanoli-kimrööki –sekoitusta koskee sama työturvallisuusohjeistus kuin etanolia: se on helposti leimahtavaa ja silmiin päätyessä se pitää huuhdella runsaalla vedellä. Kimrööki ei ole haitallista, mutta sitä kannattaa käsitellä varovaisesti, sillä se tahraa tehokkaasti. Kosteuspyyhkeen ottaminen mukaan levyä asettaessa ei ole huono idea.

Tärkeää: Sekoitus pitää sekoittaa aina sitä käsitellessä, sillä kimrööki saattaa laskeutua astian pohjalle.

Levyjä asetetaan yhteen kohteeseen (= asunto-osakeyhtiön piha, ostoskeskus, puisto) vähintään 4 kappaletta. Nyrkkisääntönä yhden kohteen kokona on, että levyjen pitäisi olla 10-15 metrin säteellä toisistaan. Levyjä ei kannata jättää avoimiin ja hyvin näkyvillä oleviin paikkoihin, joissa niitä luullaan roskiksi tai jossa ne voidaan muusta syystä viedä pois. Yksityisalueilla, kuten omakotitalojen pihoilla, kannattaa kysyä lupa levyjen laittamiseen.

Levyt pitää jättää paikkoihin, joissa rottien oletetaan esiintyvän. Tutkijat suorittavat tutkimushavaintojen satunnaistamisen jälkikäteen laajemmalla maantieteellisellä tasolla. Yksittäiset levyt pyritään siten kussakin kohteessa asettamaan paikkoihin, joiden avulla saadaan mahdollisimman varmasti tietää onko tutkittavassa kohteessa rottia.

Missä rotat viihtyvät?

Rotat juoksevat mielellään seinänvierustoja pitkin, joten nämä ovat luonnollisia paikkoja, joihin levyt kannattaa asettaa. Puistoissa sopivia paikkoja ovat muun muassa rotankolojen edustat, pensaiden alustat, heinikoissa olevat polut sekä korkeamman kasvillisuuden reunat. Taloyhtiöiden ja rakennusten ympärillä jätekatokset ovat mahdollisia kohteita. Jälkilevyt ovat säänkestäviä, mutta niitä ei kuitenkaan kannattaa asettaa paikkoihin, missä ne voivat altistua runsaalle sateelle.

Tutkimustiedon kerääminen

Levyt asetetaan maastoon ja niitä seurataan neljä päivää, siten että ne kuvataan päivittäin. Kaikki levyt kuvataan, vaikka niissä ei olisi yhtään jälkeä. Levyjä ei liikutella lainkaan, ellei kuvan ottaminen sitä vaadi.

Levyjen ympäristöstä otetaan kuva levyjä jätettäessä sekä kuvataan alue lyhyesti parilla sanalla. Rotat liikkuvat lähinnä hämärässä ja pimeällä, joten tärkeintä on, että kuvien välissä on aina yksi yö. Kuvaushetkellä ei ole muuten väliä, kunhan on valoisaa, jotta kuvat ovat hyvälaatuisia. Kuvausaika on kuitenkin otettava muistiin.

Kuva on pyrittävä ottamaan niin, että levyä ei liikuteta. Kuvan pitää olla niin hyvälaatuinen, että mahdolliset jäljet erottaa kuvista. Kuva kannattaa ottaa niin läheltä kuin mahdollista siten, että koko levy näkyy kuvassa suoraan ylhäältäpäin. Lisäksi levyn tunnistelevyn pitää näkyä kuvassa. Kuvan ottamisen jälkeen pitää varmistaa, että kuva on varmasti tarkentunut puhelimeen.

Kuvien ottamisen lisäksi levystä lasketaan päivittäin kuinka suuressa osassa levyä on rottien jälkiä (tassun jälkiä tai hännän viuruja). Levy jaetaan 5x5 –ruudukkoon ja levystä ilmoitetaan kuinka monella ruudulla jälkiä on. Kukin levyn käyttäjä voi itse pohtia, miten tämän onnistuu tekemään mahdollisimman hyvin.

Jos levy on täynnä jälkiä (= 25 ruudussa) tai jos levystä yli puolet on käyttökeltotonta esimerkiksi kimröökin poisvalumisen tai muiden jälkien takia, levyn voi ottaa pois jo ennen neljän päivän kulumista.

Tutkimustiedon lähettäminen

Kuvat levyistä lähetetään epicollect5-aplikaatiolla. Tämän voi ladata Android- tai iOS-käyttöjärjestelmiin (Google Play tai iTunes-kaupoista) ilmaiseksi. Kun epicollect on asennettu, käynnistä ohjelma ja etsi rottaprojekti painamalla ”+Add project”. Etsi projekti nimellä Helsingin kaupunkirotat ja lisää projekti.

Valitse ”Helsingin kaupunkirotat” –projekti valikosta ja lisää tutkimustietoa painamalla ”+Add entry”. Yhtä levyä kohden lisätään yksi entry. Ensimmäisellä sivulla kysytään levyn numeroa ja seuraavalla sivulla asetuspäivänä kerättävät tiedot: levyn sijainti, asetuspäivä ja –aika, kuva levyn ympäristöstä ja lyhyt kuvaus paikasta.

Levyn sijainti tulee automaattisesti laitteesi GPS-tiedoista, kun painat ”Update location”, joten se pitää täyttää levyn vieressä. Päivitä tätä muutaman kerran, jotta sen tarkkuus on vähintään 10 metriä. Kuvassa levyn ympäristöstä tulee näkyä levy paikallaan.

Tärkeää: Älä kuvaa Epicollectin kautta, vaan ota kuvat kamera-aplikaatiolla, jotta ne ovat tallessa mobiililaitteesi muistissa.

Seuraavilla sivuilla lisätään seuraavien päivien tiedot, siten että kullekin päivälle on oma sivunsa. Joka päivä valitset kuvaushetken päivän ja ajan, sekä lataat kuvan levystä sekä lasket kuinka monessa ruudussa on rotan jälkiä (tassut tai häntä). Kunkin päivän jälkeen voit tallentaa tiedot valitsemalla ”Quit” ja sitten valitsemalla ”Save”.

Jos haluat myöhemmin palata tallennettuun tutkimustietoon, valitse keskenjäänyt lomake. Tällöin aukeaa kaikki liittämäsi tieto ja voit jatkaa muokkausta siitä kohtaa mihin jäitkin. Tiedot voi täyttää yhtenä päivänä tai jatkuvasti tutkimuksen aikana. Sijaintitietoa lukuun ottamatta tiedot voi syöttää applikaatioon missä vain. Ainoastaan projektin lataamiseen ja tietojen lähettämiseen tarvitaan nettiyhteyttä.

Tämän lisäksi lomakkeen lopussa on linkki vielä erilliseen kyselylomakkeeseen Google-pohjalla (<https://goo.gl/forms/jb5WgqqZIk5blsgz2>). Täytä tämä lomake, kun olet ensimmäisen kerran kerännyt jälkilevyllä aineistoa. Jos käytät useampia levyjä, vastaa lomakkeeseen kerran ja seuraavilla kerroilla valitse ”Kyllä, olen jo aiemmin vastannut kyselyyn” ja lisää merkintä levystä jota käytät ja minkä levyn kohdalla vastasit kyselyyn.

Kun olet täyttänyt tietoa neljän päivän ajan, valitse viimeiseltä sivulta ”Save entry”. Tiedot saa lähetettyä, kun valitse joko ”Upload now” painikkeen tai ylävalikosta pilven jossa on nuoli ja tämän jälkeen ”Upload data”. Jos jälkilevyysi katoaa tai muusta syystä et saa kerättyä kuvia neljän päivän ajan, voit jättää lomakkeen osittain tyhjäksi. Kuvat eivät kuitenkaan lataudu automaattisesti, joten paina vielä ”Upload photos”, jotta nekin saadaan lähetettyä.

Tärkeää: Muista lähettää tutkimustietosi lopuksi.

Tarkastuslista tutkimuksen loppuksi:

1. Olen täyttänyt levyn tiedot sekä kuvat joka päivälle.
2. Olen täyttänyt erillisen palaute- ja kyselylomakkeen Google-pohjalla.
3. Olen lähettänyt ("Upload data" JA "Upload photos") kaiken keräämäni tiedon. (Levyn nimen vieressä näkyy vihreän pilven kuva.)